

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра української преси

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету журналістики

проф. І. В. Крупський

12 вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЖУРНАЛІСТИКА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

освітній рівень: другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань: 06 – журналістика

спеціальність: 061 – журналістика

освітня програма: ОПП «Журналістика»

Факультет журналістики

2022–2023 навчальний рік

Робоча програма «ЖУРНАЛІСТИКА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ» для студентів за спеціальністю **061 – журналістика**.

Розробники: **Паславський Ігор Іванович**, доцент кафедри української преси, кандидат політичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української преси

Протокол від “12” вересня 2022 року № 1

В. о. завідувача кафедри

доц. Ігор Паславський

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 06 – журналістика	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 1	Спеціальність: журналістика	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		1-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (за програмою курсу)		Семестр	
Загальна кількість годин – 24		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5-6	Освітній рівень: магістр	Лекції	
		8 год.	8 год.
		Практичні	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		66 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		залік	залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти – 40,6 %

для заочної форми здобуття освіти – 29,8 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Журналістика надзвичайних ситуацій» полягає в орієнтації студентів в особливостях збору й систематизації фактологічного матеріалу в місцях підвищеної небезпеки, вимогах до журналістських матеріалів про надзвичайні ситуації.

Цілі (завдання) курсу:

- проаналізувати публікації з місць надзвичайних ситуацій з позицій їх майстерності;
- викласти план підготовки журналіста до відрядження у місце підвищеної небезпеки;
- змодельовати роботу кореспондента зі збору фактологічного матеріалу;
- підготувати матеріали на окрему тематику.

Навчальна дисципліна дасть можливість молодим фахівцям **знати**:

- базові принципи інформаційної безпеки та запобігання поширення фейкової інформації;
- методи та форми перевірки фактологічного матеріалу в екстремальних ситуаціях;
- морально-етичні засади журналістики екстремальних ситуацій;
- основні правила поведінки та роботи журналіста у місцях підвищеної небезпеки.

У процесі навчання слухачі повинні набути певних знань, щоб **уміти**:

- готувати матеріал із зон надзвичайних ситуацій за визначеною методикою;
- готувати інформаційні матеріали з місць підвищеної небезпеки;
- продукувати публіцистичні та аналітичні журналістські матеріали;
- виходити в прямі ефіри теле- та радіоетери із місць надзвичайних ситуацій.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Техногенні катастрофи, природні катаклізми та інші надзвичайні ситуації: інформаційний аспект

Тема 1. Техногенні надзвичайні ситуації. Вступна лекція (2 год.).

1. Основні категорії, поняття та зміст, мета та основні завдання вибіркової дисципліни;
2. Резонансні надзвичайні ситуації у світі: інформаційний ракурс.
  - 2.1. Аварія на АЕС у місті Три-Майл-Айленд: інформаційна тактика американського уряду.

- 2.2. Аварія на ЧАЕС: інформаційна політика радянського керівництва.
- 2.3. Аварія на АЕС «Фукусіма-1»: інформаційна політика японського уряду.

Тема 2. Загальнодержавні, регіональні та локальні надзвичайні ситуації (2 год.).

1. Стихійні лиха:
  - а) паводки,
  - б) буревії,
  - в) шторми, зсуви,
  - г) лісові пожежі, та їх висвітлення всеукраїнськими та регіональними ЗМІ.
2. Скнилівська трагедія: професіоналізм та прорахунки українських ЗМІ.
3. Ожидівська залізнична аварія: інформаційний, правовий та етичний аспект.
  1. Локальні надзвичайні ситуації та сенсаційно-сфокусований мотив їх висвітлення.

Тема 3. Галузеві надзвичайні ситуації в царині охорони здоров'я, військовій та інфраструктурній сферах (2 год.).

1. Короткотермінові сезонні епідемії та пандемії: напрацювання і прорахунки ЗМІ.
2. Затяжні недуги, профілактика яких вимагає систематичної роз'яснювальної кампанії у ЗМІ.
3. Вибухи військових складів та пошкодження об'єктів енергетичної інфраструктури: медійний ракурс

Тема 4. Надзвичайні ситуації у медійній сфері (2 год.).

1. Збройні напади на редакційні колективи. Паризький журнал Шарлі Ебдо: до і після трагедії.
2. Перешкоджання професійній діяльності журналістів. Видумані звинувачення медійників: телевізійна група «1+1» в Укрсімбанку (конфлікт, резонанс, наслідки, висновки медійної спільноти).
3. Особливості роботи журналістських груп в епіцентрі масових акцій протесту: Помаранчева революція та революція Гідності, політичні протести на місцях. Досвід українських медійників, позиціонування редакційних колективів, ефірні марафони, особиста безпека працівників ЗМІ.
4. Погрози журналістам. Фізичне насилля над творчими працівниками та керівниками ЗМІ: сумні українські реалії.
5. Резонансні кримінальні злочини щодо медійників: справи Ю. Бойка, І. Олександрова, Г. Гонгадзе та Б. Дерев'янка. Журналістська солідарність щодо права на професію, свободи слова і засобів масової інформації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1.													
Техногенні катастрофи, природні катаклізми та інші надзвичайні ситуації: інформаційний аспект													
Тема 1. Техногенні надзвичайні ситуації. Вступна лекція.	28	2	4			22		2	1				18
Тема 2. Загальнодержавні, регіональні та локальні надзвичайні ситуації.	28	2	4			22		2	1				20
Тема 3. Галузеві надзвичайні ситуації в царині охорони здоров'я, військовій та інфраструктурній сферах.	17	2	4			11		2	1				20
Тема 4. Надзвичайні ситуації у медійній сфері.	17	2	4			11		2	1				20
Усього годин	90	8	16			66	90	8	4				78

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Техногенні надзвичайні ситуації. Вступна лекція.	4
2	Загальнодержавні, регіональні та локальні надзвичайні ситуації.	4
3	Галузеві надзвичайні ситуації в царині охорони здоров'я, військовій та інфраструктурній сферах.	4
4	Надзвичайні ситуації у медійній сфері.	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Проаналізувати журналістські матеріали на тему надзвичайних подій в місцевих та загальнодержавних ЗМІ	11
2	Проаналізувати журналістські матеріали на тему надзвичайних подій впливових іноземних ЗМІ	11

3	Сформулювати критерії оцінки журналістської майстерності до матеріалів, переданих із зони надзвичайної ситуації (дилема: оперативність і точність; повнота висвітлення і достовірність; новизна і сенсаційність т. д.	11
4	Порівняльний аналіз авторитетних рейтингових засобів масової інформації, українських та зарубіжних, у висвітленні надзвичайних ситуацій	11
5	Позиціонування ЗМІ різних країн світу щодо висвітлення резонансних надзвичайних ситуацій	11
6	Окреслити принципи та ознаки журналістської солідарності при надзвичайних ситуаціях в медійній сфері	11
	Разом	66

7. Індивідуальні завдання

1. Організувати або взяти активну участь у діловій грі. Розробити методiku збору фактологічного матеріалу у зоні надзвичайної ситуації, змоделювати формат, змістове наповнення та виокремити основні акценти журналістських матеріалів із місць надзвичайної ситуації (прямі репортажі, залучення фахівців та експертів, інтерв'ю з ліквідаторами тощо).

8. Методи навчання

Лекція, дискусія, гра, евристична бесіда, робота з книгою.

Форми лекцій: лекція-діалог (запитання-відповіді).

9. Методи контролю

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за таким співвідношенням:

На практичних заняттях студенти максимально можуть набрати **50 балів**, а саме: на практичних заняттях з теми 1 і 2 – по 15 балів за кожну змістовну відповідь (5 балів), виконане практичне завдання (5 балів) та активну участь в обговоренні (5 балів), а на практичних заняттях з теми 3 і 4 – по 10 балів за змістовні відповіді.

Інші із можливих **50 балів** отримують: **за підсумкове контрольне завдання**, яке захищають перед аудиторією, – порівняльний аналіз журналістських матеріалів з трьох засобів масової інформації, у яких висвітлюються надзвичайні ситуації з позицій журналістської фаховості, майстерності та етики, дотримання правил безпеки та професійних стандартів (максимум 40 балів); активну участь в обговоренні матеріалів, які аналізують та оприлюднюють інші студенти групи (максимум 10 балів).

Форма підсумкової звітності – публічна презентація.

Загалом упродовж семестру можна отримати **100 балів**.

Академічна доброчесність. Очікується, що студентські роботи будуть самостійними, оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в

роботу інших авторів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі аудиторні заняття з курсу. Слухачі повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку вони зобов'язані дотримуватися усіх строків, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, викладач надає виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
Змістовий модуль 1					
T1	T2	T3	T4	ПКЗ	100
15	15	10	10	50	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

ПКЗ – підсумкове контрольне завдання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
A	90 – 100	відмінно	зараховано
B	81-89	добре	
C	71-80		
D	61-70	задовільно	
E	51-60		
FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

* кількість балів для оцінок «незадовільно» (FX і F) визначається Вченими радами факультетів (педагогічною радою коледжу).

11. Методичне забезпечення

1. Силабус з навчальної дисципліни «Журналістика надзвичайних ситуацій». Львів, 2022. 6 с.
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Журналістика надзвичайних ситуацій». Львів, 2022. 10 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Земляна І. Журналіст і (не) безпека: посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах. URL : <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Zhurnalist-i-nebezpeka.pdf>
2. Паславський І. Журналістика «гарячих точок» // Унікаючи апокаліпсису. Зб. статей та матеріалів з філософії масової комунікації. Львів, 1999. С. 87-94.
3. Паславський І. Тероризм і ЗМІ // Вісник Львівського у-ту. Серія «Журналістика». 2001. Вип. 21. С. 117–123.
4. Паславський І. Надзвичайні ситуації: симбіоз фактів, версій і чуток у медійному просторі // Медіакритика. 2010. № 17. С. 76–79.
5. Паславський І. Тематична спрямованість і жанрова відповідність висвітлення ЗМІ надзвичайних ситуацій та катастроф / Ігор Паславський // Телевізійна та радіожурналістика: Зб. наук. праць. – Випуск 14. – 2015. – С. 221–229.

Допоміжна

1. Паславський І. Екстремальна журналістика: теоретико-методичний аспект (за матеріалами про трагедію на Сквиливському летовищі) // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Літературознавство. Журналістика. 2002. С. 33–39.
2. Паславський І. І. Техногенні катастрофи на Чорнобильській АЕС й АЕС «Фукусіма-1» у відображенні засобів масової інформації // Наукові записки Інституту журналістики. 2014. Т. 56. С. 277–284.
3. Паславський І. Терористичні акти в Норвегії та особливості їх медійного висвітлення / Ігор Паславський // Вісник Львівського університету. – Серія "Журналістика". – 2015. – Вип. 40. – С. 253–265.
4. Паславський І. Збройні конфлікти і журналістика // Зб. пр. Науково-дослідного центру періодики. Львів, 2000. Вип. 8. С. 403–416.
5. Здоровега В. Й. Теорія та методика журналістської творчості (4-те видання). Львів : ПАІС, 2022.
6. Ковальчук Н. Інформаційна безпека: чим загрожує суспільству поява «фейкових» журналістів? 2022. URL : <https://khp.org/1608810008>
7. Посібник з верифікації цифрового контенту для висвітлення надзвичайних ситуацій. URL : https://verificationhandbook.com/book_ua/chapter8.php#

8. Іваницька Б., Ониськів І. РОЛЬ ЖУРНАЛІСТІВ В ІНФОРМУВАННІ СУСПІЛЬСТВА ПРО НАДЗВИЧАЙНІ ПОДІЇ // Вісник університету «Львівська політехніка». Журналістські науки». 2019. Вип. 3, № 910. С. 11-14.

9. Адамович Н. Робота редакцій в умовах воєнної ескалації: поради експертів. 2022. URL : <https://zmina.info/instructions/roboata-redakcziyi-v-umovah-vijny-porady-ekspertiv/>

10. Рогожінська А. Відчайдушно і безшабашно: як журналісти в 1986 році розповіли правду про аварію на ЧАЕС // Факти. 2021. URL : <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20210426-vidchajdushno-i-bezshabashno-yak-zhurnalisty-v-1986-rotsi-rozpovily-pravdu-pro-avariyu-na-chaes/>

13. Інформаційні ресурси

- наукова бібліотека імені В. Стефаника (вул. В. Стефаника);
- наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка (вул.. Драгоманова, 5, 17);
- бібліотека факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (вул.. Чупринки, 49);
- бібліотека кафедри української преси (вул.. Чупринки, 49);
- інтернет-ресурси.

Підготував доц. І. І. Паславський